FREMSKRIDTSALLIANCEN

NIELS AMSTRUP

I marts 1961 fremlagde præsident Kennedy en plan for et storstilet hjælpeprogram for de latinamerikanske lande. Han understregede de alvorlige økonomiske og sociale problemer i Latinamerika og udtalte, at disse problemer var så store, at de kun kunne løses af alle amerikanske nationer i én fælles plan, som han gav navnet »fremskridtsalliancen«.

Fremskridtsalliancen skulle virke over en 10-årig periode, og ved periodens afslutning skulle levefoden være stigende, sulten skulle være et overstået stadium, og der skulle være grundlæggende undervisning for alle. Kennedy ville søge kongressen om 500 mill. $ til at starte det store projekt, men disse midler skulle kun være en begyndelse til de langt større summer, USA ville yde i økonomisk bistand.

Videre lovede Kennedy, at USA ville støtte bestræbelser på at modvirke de alvorlige konsekvenser, de svingende råvarepriser havde for de latinamerikanske landes økonomi, og han bekræftede USAs forpligtelse til at yde militær bistand til enhver amerikansk nation, hvis selvstændighed truedes.

Forudsætningen for, at fremskridtsalliancen kunne nå sine mål var dog, understregede Kennedy stærkt, at de latinamerikanske lande selv medvirkede, bl. a. ved en ændring af deres sociale struktur, så at ikke blot nogle få priviligerede skulle få andel i de vundne resultater. Reformer måtte gennemføres, først og fremmest jord- og skattereformer, som kunne sikre en mere ligelig fordeling af den stigende velstand. Og bekræftelsen af USAs militære forpligtelser over for de latinamerikanske lande betød også, at disse måtte overveje en indskrænkning af deres egne væbnede styrker og en beskæring af deres vældige militærbudgetter.

LATINAMERIKA I 1950ERNE

Baggrunden for denne store plan var en omvurdering af USAs forhold til Latinamerika, som var begyndt at komme frem fra slutningen af 1950'erne. Under den »kolde krig« havde man i USA kun i ringe grad inter-

esseret sig for de latinamerikanske landes indre forhold. Det vigtigste havde været, at der sad stabile, anti-kommunistiske regeringer, som ikke stillede hindringer i vejen for den private amerikanske kapitals investeringer. Denne politik fra USAs side havde medvirket til, at der i en lang række lande sad mere eller mindre diktatoriske regimer, som i anti-kommunismens navn modtog amerikansk hjælp til opbygning af et stort militærapparat, hvormed de kunne holde enhver opposition nede.

Fra midten af 1950'erne skete der dog fundamentale ændringer i den politiske situation i Latinamerika. Et ydre tegn var, at mange af de diktatoriske regimer faldt og blev afløst af mere repræsentative styreformer. Således afgik i 1956 Manuel Odría i Peru og Lozano Díaz i Honduras, i 1957 og 1958 fulgte Rojas Pinilla i Colombia og Perez Jiménez i Venezuela efter, og i 1959 faldt Fulgencio Batistas styre på Cuba.

Der lå dybe sociale konflikter bag denne udvikling. Gennem de sidste årtier var de fleste af de latinamerikanske samfund kommet ind i en social omvæltning, der år for år var gået stærkere og stærkere. Baggrunden for den var først og fremmest en stigende industrialisering. Allerede i mellemkrigstiden var industrien kommet til at spille en rolle i enkelte stater, men under og efter den anden verdenskrig blev den drevet langt stærkere frem ved en mere aktiv industripolitik i en række af landene. Peróns Argentina er vel her det tydeligste eksempel, men også stater som Chile, Brasilien og Mexico prøvede at fremme industrien mest muligt.

Udviklingen af industrien var i midten af 1950'erne nået så langt, at Latinamerikas industriproduktion var nogenlunde lige så stor som dets landbrugsproduktion. Man kan for så vidt godt hævde, at landbruget stadig er Latinamerikas »hovederhverv«, da det beskæftiger de fleste mennesker, men produktiviteten i landbruget er lav, og derfor kommer industrien – med en langt mindre arbejderstyrke – til at producere tilnærmelsesvis lige så meget som landbruget.

Socialt medvirkede industrialiseringen til en forøgelse af bybefolkningen. Ikke blot var der brug for megen arbejdskraft i de nye industrier, men også den offentlige administration og andre service-erhverv udvidedes.

Byernes store vækst medførte en tiltagende opløsning af gamle sociale mønstre, og den traditionelle forestilling om Latinamerika som et samfund med en fåtallig overklasse af godsejere og officerer og en talløs underklasse af bønder og landarbejdere var allerede før anden verdenskrig blevet forældet i mange af landene. Der var kommet en »middelstand« – i øvrigt en meget diffus gruppe – og en arbejderklasse, og disse nye grupper krævede nu medindflydelse. Kampen mellem gamle og nye sociale klasser betød en stærk aktivisering af det politiske liv, og det gav sig bl. a. udslag i store udvidelser af vælgerskarerne. Brasiliens vælgerbefolkning var således 10 gange større i 1955 end i 1930, Chiles voksede 4 gange mellem 1937

Latinamerikas land- og bybefolkning 1925–1960.

år	totalbefolkning	landbefolkning		bybefolkning	
	mill.	mill.	procent	mill.	procent
1925	92.8	61.9	67	30.9	33
1935	112.3	72.6	65	39.7	35
1945	137.5	83.9	61	53.6	39
1950	154.5	89.8	58	64.7	42
1955	174.1	97.7	56	76.4	44
1960	206.2	106.8	52	99.4	48

Ved bybefolkning forstås befolkningen i lokaliteter på 1000 indb. og derover.
Kilde: ECLA, Economic Bulletin for Latin America, vol. II,no. 1, 1957, s. 16. 1960 er beregnet fra ECLA, Boletín Económico de América Latina, vol. VII, no. 1, 1962, Suplemento Estadístico, s. 10.

og 1958, Mexicos voksede ligeledes 4 gange mellem 1940 og 1958, og i Bolivia blev der ved præsidentvalget i 1951 afgivet 126.000 stemmer, men ved valget i 1958 995.000.

»Revolutionerne« i slutningen af 1950'erne – hvis man kan kalde den sådan – var derfor ikke i første række en kamp mellem diktatur og demokrati, men var et led i en skærpet politisk kamp mellem gamle og nye sociale grupper.

De nye regimer, der fremstod af denne kamp, førte gennemgående en mere nationalistisk politik – og ganske særlig en mere anti-amerikansk. Som et led i begyndende reformbestræbelser begyndte man at se lidt nærmere på den private amerikanske kapitals virksomhed. I Chile og Venezuela fik beskatningen af de amerikanske kobber- og olieselskaber en tak opad, i Mexico nationaliseredes amerikanske elektricitetsværker – i øvrigt på favorable vilkår – og Venezuela indførte en stærkere kontrol med olieselskabernes udnyttelse af deres koncessioner. Alt dette var tegn på en mere selvstændig optræden over for USA i almindelighed og amerikansk privatkapital i særdeleshed. Den nye politik var til dels begrundet i ønsket om at fremme landenes egen økonomiske vækst, men var desuden en indrømmelse over for mere venstreorienterede oppositionsgrupper.

Af de større lande gik kun Argentina den modsatte vej. Her var præsident Frondizi blevet valgt på et ret venstreorienteret program i 1958, men han havde siden foretaget et stort skridt i konservativ retning. For at rette den argentinske økonomi op gennemførte han allerede fra efteråret 1958 et strengt stabiliseringsprogram, som hurtigt svækkede regeringens popularitet. Stabiliseringsprogrammet var udformet i samarbejde med Den Internationale Valutafond (IMF) og blev financielt støttet af USA. Samtidig afviklede Frondizi det statsejede olieselskab Yacimientos Petrolíferos Fiscales' monopol og lod amerikansk kapital komme til ved udnyttelsen af Argentinas olie. Men lige så lidt som i andre lande i Latinamerika var stemningen i Argentina gunstig for en sådan USA-venlig politik, og i marts 1962 faldt Frondizi-regeringen.

Også udenrigspolitisk begyndte en ny linie at vise sig i de latinamerikanske lande. Den traditionelle støtte til USA veg for en mere neutralistisk politik. Mange af landene fandt, at de havde langt flere problemer fælles med hinanden og med de nye lande i Asien og Afrika end de havde med USA, og at stormagtskonflikten vedkom dem meget mindre end deres egne udviklingsproblemer. Desuden havde de en stigende fornemmelse af, at de ikke havde fået ret meget til gengæld for den støtte, de havde ydet USA internationalt.

MOD EN NY LATINAMERIKAPOLITIK I USA

I USA fik man i foråret 1958 for første gang et virkeligt indtryk af styrken i den anti-amerikanske indstilling i Latinamerika. I april og maj foretog vicepræsident Nixon en good-will rejse til en række af de sydamerikanske stater, men fik en alt andet end velvillig modtagelse. Navnlig i Caracas og Lima kom det til voldsomme demonstrationer.

Denne kraftige reaktion var en stor overraskelse for den amerikanske regering og kongres. Det stod pludselig klart, at de latinamerikanske lande ikke var nær så pålidelige forbundsfæller, som man havde forestillet sig i USA. Nixon betonede selv efter sin hjemkomst, at USA ikke fortsat kunne yde en helt ukritisk støtte til de gamle diktaturer. Det var et udtryk for den samme indstilling, at kongressen i 1959 vedtog at lægge loft over bevillingerne til militærhjælp til Latinamerika. Man fandt i kongressen, at disse bevillinger ikke stod i et rimeligt forhold til de beskedne forsvarsopgaver, de latinamerikanske landes militær havde, og kun kunne være egnet til at fremme militære kup og diktatoriske regimer. Samtidig føjedes den bestemmelse til Mutual Security Act, der var grundlaget for bevillingerne, at »krav om indre sikkerhed kan ikke være basis for militærbevillinger til de latinamerikanske lande«.

Også på andre punkter fandt en omlægning af USAs politik over for Latinamerika sted. I august 1958 fremsatte den brasilianske præsident Juscelino Kubitschek en stort anlagt plan for den økonomiske udvikling af Latinamerika, den såkaldte »Operation Pan-Americana«. Selv om USA var meget tilbageholdende over for flere punkter i denne plan, viste udenrigsministermødet i Washington i november 1958, at USA var mere villig end hidtil til at støtte den økonomiske udvikling af Latinamerika, og Kubitschecks plan blev medvirkende til oprettelsen af den Interamerikanske Udviklingsbank det følgende år.

Den sympati, Fidel Castros nye styre på Cuba mødte i de latinamerikanske lande og den valne holdning, mange af regeringerne indtog i kampen mellem USA og Castro, understregede klart, i hvilken grad USAs indflydelse i hele området var truet. Det måtte i denne situation være af-

gørende for USA at afhjælpe de sociale spændinger, som man mente var en væsentlig grund til sympatien for Castro og til den antiamerikanske indstilling. Ved den økonomiske konference under Organisationen af Amerikanske Stater i Bogotá i september 1960 drøftedes derfor i særlig grad de sociale problemer, der var knyttet til den økonomiske udvikling af Latinamerika. Den amerikanske regering lovede at stille 500 mill. $ til rådighed for fremme af boligbyggeri, nedbringelse af analfabetismen, sygdomsbekæmpelse og lignende sociale formål. Til gengæld gav de latinamerikanske modtagerlande løfte om at medvirke ved afhjælpningen af de sociale problemer, først og fremmest ved gennemførelse af jord- og skattereformer. Det var dette løfte fra amerikansk side, Kennedy indfriede ved forslaget om fremskridtsalliancen.

PUNTA DEL ESTE MØDET I AUGUST 1961

Det næste skridt blev nu forelæggelsen af den amerikanske plan for de latinamerikanske lande. Dette skete på den økonomiske konference under OAS i Punta del Este, Uruguay i august 1961. Her gennemgik den amerikanske finansminister C. Douglas Dillon alliancens mål og forudsætninger, stort set efter de linier, Kennedy havde ridset op i marts. Desuden kom han nærmere ind på størrelsen af den bistand, man fra den amerikanske regerings side tænkte sig. Over de 10 år, alliancen skulle virke, regnede den amerikanske regering med at yde i alt 11 milliarder $ i bistand, mens man skønnede at privat amerikansk kapital ville investere ca. 3 mld. $, Verdensbanken, den Interamerikanske Udviklingsbank og andre internationale organisationer 3 mld. $, og at endelig andre 3 mld. $ ville komme fra Europa og Japan. Disse 20 mld. $ ville dog, fremhævede Dillon ved en senere lejlighed, kun udgøre en femtedel af de investeringer, der var nødvendige, for at alliancen kunne nå sine mål. Resten, altså 80 mld. $, måtte komme fra offentlige og private kilder i de latinamerikanske lande selv.

Dillons redegørelse blev hilst med tilfredshed af de fleste af mødedeltagerne, om end i visse tilfælde med lidt bedske tilføjelser. Præsidenten for Uruguays nationale exekutivråd, Eduardo Víctor Haedo, udtalte således, at »aldrig før har ansvarligheden hos de store stater, hvis rigdom så ofte er blevet bygget op på grundlag af de underudviklede landes fattigdom, været så klar og konkret«.

Derimod angreb den cubanske delegationsleder, industriminister Ernesto Guevara, i sit indlæg alliancen på dens mest sårbare punkt. Han understregede Cubas alvorlige håb om, at alliancen ville afhjælpe de latinamerikanske landes fattigdom, men kom derefter ind på USAs motiver bag skabelsen af alliancen. De var rent politiske, hævdede han, og var rettet mod det eksempel, Cuba nu havde givet alle latinamerikanske lande på, hvorledes de sociale og økonomiske problemer kunne gribes an.

Guevaras skarpe indlæg fik ingen direkte betydning for det videre arbejde på mødet. Det var meget omtalelige problemer, han havde draget frem, og der var blandt de latinamerikanske regeringer en stærk trang til at skyde hele Cuba-spørgsmålet til side som et anliggende alene mellem Cuba og USA. Kun den brasilianske finansminister Clemente Mariani gav nogen støtte til Guevara og prøvede endog i sidste øjeblik at få Cuba med i alliancen.

I stedet koncentreredes arbejdet om de praktiske detaljer. Langt det vigtigste spørgsmål var, hvorledes bistanden skulle fordeles. Det var USAs standpunkt, at bistandsprojekterne skulle indgå i det enkelte lands økonomiske planlægning, og man tænkte sig derfor, at der skulle oprettes en kommission af »syv vise mænd«, der ved ønsker om bistand skulle godkende det pågældende lands udviklingsplan. De større latinamerikanske lande (Mexico, Argentina og Brasilien) var utilbøjelige til at acceptere denne fremgangsmåde. Den berørte alt for meget hele det kritiske problem om deres selvstændighed over for USA, og de ønskede ikke, at bistand til enkelte projekter skulle være afhængig af hele deres økonomiske politik. På den anden side stod flere af de mindre lande (ledet af Uruguay, Ecuador og Bolivia) betydelig nærmere ved det amerikanske standpunkt, som de mente ville give dem mulighed for at få større andel i bistandsmidlerne.

Resultatet blev et kompromis, idet der oprettedes et råd af »ni vise mænd«. Enhver latinamerikansk regering kan forelægge sin udviklingsplan for en ad-hoc komité, bestående af højst tre medlemmer af de »vise mænd«s råd og et tilsvarende antal eksperter uden for rådet. En sådan komité kan give en bedømmelse af den økonomiske plan, men dens anvisninger er ikke bindende. På den anden side giver komiteens almindelige prestige og støtten fra USAs regering og de forskellige internationale organer, der står bag, alligevel dens henstillinger nogen vægt.

Efter at dette vigtige punkt var blevet afgjort, var der ingen større vanskeligheder med at blive enige om de øvrige punkter i alliancen, og denne blev da endeligt vedtaget den 17. august 1961 af alle landene med undtagelse af Cuba.

Som fremskridtsalliancen tog sig ud her på mødet i Punta del Este, repræsenterede den et vidtgående initiativ fra USAs side til imødekommelse af Latinamerikas ønsker. Først og fremmest betød den en forøgelse af USAs bistand til Latinamerika. De latinamerikanske lande havde ofte fremhævet, at de ikke havde fået nogen rimelig andel i de vældige summer, USA i efterkrigstiden havde ydet i økonomisk og teknisk bistand til udviklingslandene. Noget var der utvivlsomt herom. I den »kolde krig« havde der været mange andre områder, som i langt højere grad havde tiltrukket sig den amerikanske regerings interesse, og mellem 1945 og 1960 havde

Latinamerika kun modtaget ca. 6,5 % af USAs samlede økonomiske bistand. Derimod havde den amerikanske regering søgt at fremme den private amerikanske investering i Latinamerika. Denne politik var blevet klart formuleret på den økonomiske konference under OAS i Bogotá i 1948 af daværende udenrigsminister Marshall, der udtalte, at den amerikanske regering var rede til at forøge sin bistand til Latinamerikas udvikling. »Men det er ikke muligt for regeringen at finansiere mere end en lille andel af den vældige økonomiske udvikling, der er nødvendig; den kapital, der bliver brug for i de kommende år, må komme fra private kilder, både hjemlige og udenlandske«, udtalte han.

USAs løfte om gennem fremskridtsalliancen at yde ca. 11 milliarder $ over en 10-årig periode ville medføre en 4–5 dobling af den årlige bistand, men det betød samtidig – og det var ikke mindre vigtigt – at den offentlige bistand nu skulle blive af et langt større omfang end privatinvesteringerne. Dette sidste var et punkt, der snart vakte kritik i USA selv.

Men USA lovede også at medvirke til stabilisering af priserne på Latinamerikas eksportvarer, og det gik ind for sociale reformer af ret dybtgående art. Begge dele var en ny kurs. Trods de stadig faldende råvarepriser havde USA hidtil vægret sig ved at deltage i mere generelle stabiliseringsordninger, selv om det gennem de sidste par år havde stillet sig lidt mere velvilligt over for spørgsmålet.

Med hensyn til de sociale reformer havde USAs holdning tidligere været uinteresseret eller nærmest negativ. Sådanne reformer, navnlig jord- og skattereformer, kunne nemlig let komme til at ramme amerikanske kapitalinteresser. Men den politiske aktivisering af stadig større dele af de latinamerikanske befolkninger havde betydet et voksende krav om reformer, der kunne medvirke til en udjævning af indtægtsforskellene. Skulle USA bevare nogen indflydelse i Lantinamerika, måtte det alliere sig med mere reformvenlige kræfter. Kun på denne måde var der mulighed for at modvirke den stærke anti-amerikanske indstilling.

Og når man fra amerikansk side forsigtigt antydede det ønskelige i, at de latinamerikanske lande beskar deres militærbudgetter, var dette i virkeligheden et skridt i den samme retning.

UDENRIGSMINISTERMØDET I JANUAR 1962

På mødet i Punta del Este vedtoges samtidig med fremskridtsalliancen en »deklaration til de amerikanske folk«, hvori det bl. a. hed, at »fremskridtsalliancen hviler på det fundamentale princip, at det repræsentative demokrati bedst tilfredsstiller menneskers ønsker og håb«.

Fra USAs side var hensigten med denne udtalelse for det første at understrege en ny politik over for de latinamerikanske lande. Det skulle være

klart, at USA nu ikke længere støttede militærdiktaturer. For det andet havde udtalelsen naturligvis en direkte adresse til Castros Cuba. Gennem de følgende måneder – dvs. efteråret 1961 – søgte USA, navnlig støttet af Colombia, Venezuela og de centralamerikanske republikker, at få de latinamerikanske lande med på mere effektive foranstaltninger imod Cuba. Disse bestræbelser kulminerede i udenrigsministermødet i Punta del Este i januar 1962.

USA havde her lagt linien hårdt op, og udenrigsminister Dean Rusk udtalte inden mødet, at kollektive sanktioner mod Cuba ville blive det sandsynlige resultat. Dette blev dog ingenlunde tilfældet. Mens en række af de latinamerikanske lande støttede USA – mere eller mindre ivrigt – samlede modstanden sig i den såkaldte »bløde« gruppe, bestående af Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Ecuador og Mexico. For den »bløde« gruppe blev debatten om Cuba et spørgsmål om ikke-indblanding og selvbestemmelsesret, altid et ømt punkt i forholdet USA-Latinamerika. Vedtagelse af egentlige sanktioner mod Cuba var i denne situation helt umulig. Det ville medføre en sprængning af samarbejdet inden for OAS og ville have lagt hovedansvaret for denne sprængning på USA. Derfor måtte USA nøjes med at stille forslag om, at Cuba blev udstødt af OAS, men selv denne stærkt beskårne resolution blev kun vedtaget med 14 stemmer, mens Cuba stemte imod og den »bløde« gruppe afholdt sig fra at stemme.

Den »bløde« gruppe svækkedes dog i de følgende måneder. Allerede i februar måtte den argentinske regering træde op bag den amerikanske politik, for så vidt som den måtte afbryde den diplomatiske forbindelse med Cuba. Dette skridt blev dog nærmest til skade for USA. Afgørelsen var nemlig fremtvunget af det argentinske militær, der frygtede en beskæring af de amerikanske bevillinger, og Frondizis afbøjning for militærets pres svækkede hans indrepolitiske stilling stærkt.

Også i Ecuador gav Cuba-spørgsmålet anledning til en alvorlig krise. Her var Carlos Julio Arosemena blevet præsident i november 1961, støttet af alle politiske grupper, men hans fastholden ved en »uafhængig« Cubapolitik førte i februar-marts til en sprængning af det politiske samarbejde mellem højre- og venstre-grupperne. Ligesom i Argentina blev det her militæret, der i begyndelsen af april gennemtvang afbrydelsen af den diplomatiske forbindelse med Cuba. Der var herefter kun fem latinamerikanske lande, der havde diplomatisk forbindelse med Cuba, nemlig Brasilien, Bolivia, Chile, Mexico og Uruguay.

USA OG LATINAMERIKANSKE MILITÆRKUP

I marts 1962 afholdtes der valg i Argentina om halvdelen af deputeretkammerets pladser og 14 provinsguvernørposter. Valgets udfald var imødeset med stor spænding. Trods stærk modstand – navnlig fra militærets side

– havde Frondizi nemlig tilladt peronistiske partier at opstille kandidater, idet han regnede med at kunne sprænge den store blok af vælgere, som Perón hidtil havde kontrolleret.

Valget blev imidlertid en overvældende sejr for de peronistiske partier, der fik omkring 35 % af alle afgivne stemmer. Denne situation fandt det argentinske militær helt uacceptabel – det greb ind, afsatte Frondizi, erklærede valget ugyldigt og indsatte en ny regering.

Militærets indgriben og annullering af valget stillede USA i en vanskelig situation. Der var jo tale om et klart brud på de demokratiske principper, fremskridtsalliancen forudsatte, og kuppet var tilmed gået ud over et ret USA-venligt styre. Men hvis USA på den anden side nægtede at anerkende den nye militærstøttede regering, ville peronisterne blive yderligere styrket. Set fra USAs side kunne dette kun gøre ondt værre, og den amerikanske regering valgte derfor at anerkende den nye regering. Men det kunne ikke skjules, at der hermed var slået et alvorligt skår i opfattelsen af fremskridtsalliancens politiske målsætning.

Næppe var den argentinske krise overstået, før en ny opstod i Peru. Her blev der i juni afholdt præsidentvalg, men ingen af de tre kandidater opnåede en tredjedel af stemmerne, hvorfor kongressen ifølge forfatningen skulle udpege en af dem til præsident. Da det så ud til, at valget ville falde på den gamle APRA-leder Haya della Torre, som det peruanske militær altid har betragtet som sin hovedmodstander, gennemførtes et kup. USA reagerede omgående ved afbrydelse af al økonomisk og militær bistand og ved hjemkaldelse af sin ambassadør. Nu skulle det slås fast, at fremskridtsalliancen kun støttede demokratisk valgte regeringer.

Men også her kom USA imidlertid til kort. Det viste sig, at de fleste politiske partier i Peru accepteret kuppet, og en række latinamerikanske lande anerkendte også hurtigt det nye militærstyre. Efter en måneds tøven måtte USA da også bekvemme sig til at anerkende styret. Ved en skæbnens ironi skete dette den 17. august, netop årsdagen for fremskridtsalliancens vedtagelse.

Rækken af militærkup fulgtes i marts 1963 op i Guatemala. Som i Peru var årsagen, at en »uønsket« person så ud til at skulle blive præsident ved det kommende valg i december. Det var Juan José Arévalo, der som præsident 1945–51 havde gennemført en række vigtige sociale reformer og modarbejdet afhængigheden af USA. Selv om han nu indtog en ret moderat standpunkt og både erklærede sin støtte til fremskridtsalliancen og ytrede en stærk kritik af Castros styre på Cuba, fandt militæret ham så farlig, at det i forståelse med præsident Ydígoras gennemførte et kup. Også dette har USA accepteret efter et vagt løfte fra den nye militærregering om at genindføre de forfatningsmæssige rettigheder, »når landet er i stand til det«.

Endelig gav militæret i Ecuador i juli 1963 den stadig svagere Arosemena-regering dødsstødet. Kuppet fandt sted i forståelse med politiske partier fra både højre og centrum, og det vil formentlig hurtigt blive anerkendt af USA.

Således har USA siden alliancens ikrafttræden adskillige gange måttet fire på princippet om at fremme demokratiske styreformer i Latinamerika. Det paradoksale i situationen er, at i hvert fald kuppene i Peru og Guatemala var rettet mod personer, som netop ville gennemføre reformer af den art, alliancen kræver.

CUBA-KRISEN OG DENS FØLGER

Udenrigsministermødet i Punta del Esta i januar 1962 havde vist, at de latinamerikanske lande ikke uden videre lod sig »købe« af fremskridtsalliancens løfter til at støtte USAs Cubapolitik. Selv da spændingen mellem USA og Cuba eksploderede i krisen i oktober måned, var den latinamerikanske tilslutning til den amerikanske politik ikke ganske ubetinget. Da USA havde erklæret sin blokade – det skete d. 23. oktober – indkaldtes OAS' råd og fik forelagt et amerikansk resolutionsforslag. Selv om alle latinamerikanske lande fandt blokaden berettiget, var enkelte lande fra den »bløde« gruppe alligevel forbeholdne. Brasilien og Mexico nægtede at tage stilling til resolutionsforslaget under ét og forlangte hvert enkelt punkt sat til afstemning for sig. Af de to afgørende punkter omhandlede det første nedtagning og fjernelse af alle offensive våben på Cuba, og dette vedtoges énstemmigt. I det andet punkt hed det, at medlemslandene skulle benytte alle midler, herunder anvendelse af væbnet magt, for at sikre, at den cubanske regering ikke fremtidigt modtog sovjetrussiske våben, der kunne true kontinentets fred og sikkerhed. Selv om også dette, mere vidtrækkende og aggressive, punkt blev vedtaget, er det værd at bemærke, at både Brasilien, Bolivia og Mexico afholdt sig fra at stemme.

På den anden side var der også en række af landene, der klart stillede sig på USAs side. Venezuela, de centralamerikanske republikker, Haiti og den Dominikanske republik tilbød at stille havne og flyvepladser til rådighed og Argentina sendte endda to destroyere, som skulle medvirke ved blokaden.

Cubakrisen afslørede og uddybede således væsentlige modsætninger, som allerede var kommet frem i debatten om Cubas udstødelse af OAS. Det var ikke blot modsætninger mellem USA og de latinamerikanske lande, men også mellem disse indbyrdes. Den »bløde« gruppe – anført af Brasilien – ønskede først og fremmest at undgå, at Latinamerika skulle blive draget ind i en stormagtskonflikt, og den var betænkelig ved den styrkelse af USAs muligheder, blokaden indebar. De »hårde« lande støttede

USA, fordi de regnede med, at en tilintetgørelse af Castros styre også ville svække de venstreorienterede oppositionsgrupper i deres egne lande.

Den »hårde« gruppe er stadig ivrig for, at USA skal »gøre noget« i Cubasagen. Det kom bl. a. frem, da Kennedy i marts 1963 mødtes med de centralamerikanske præsidenter i San José i Costa Rica. Kennedys hensigt med konferencen var at støtte Centralamerikas økonomiske integration som et led i områdets økonomiske udvikling. Flere af de centralamerikanske præsidenter var imidlertid meget mere interesseret i at høre, hvad han ville sige om Cuba, og det var dem en skuffelse, at Kennedy ikke forberedte videre skridt.

Man må således sammenfattende sige, at fremskridtsalliancen i de to år den har virket, ikke har formået at skabe det grundlag for en ny amerikansk politik over for Latinamerika, som var tilsigtet. Den har ikke forhindret, at USA anerkendte nye militærregeringer – modstræbende ganske vist – og den har heller ikke formået at skabe den ønskede samling omkring USAs største problem i Latinamerika – Castros Cuba.

MODSTAND MOD ALLIANCEN I USA

I maj 1961 søgte præsident Kennedy kongressen om, at henved 2 milliarder $ blev flyttet fra militær til økonomisk bistand, og han fremhævede, at »militære pagter hjælper ikke lande, hvis sociale uretfærdighed og økonomiske kaos opfordrer til oprør, infiltration og revolution«. Dette var i bedste overensstemmelse med de tanker, der lå bag den netop foreslåede fremskridtsalliance. Men disse tanker deltes ikke af alle.

Allerede måneden efter blev bevillingerne til militær hjælp til Latinamerika således forøget, og argumentet var det velkendte, at svage latinamerikanske regeringer truedes af kommunistiske grupper.

Krisen omkring udenrigsministermødet i Punta del Este, hvor USA følte sig svigtet af den »bløde« gruppe af latinamerikanske stater, rejste atter spørgsmålet om militærbevillinger. Det blev påpeget, at USA havde fået støtte fra lande som Venezuela og Peru, der havde fået forholdsvis meget militær hjælp, og at omvendt lande fra den »bløde« gruppe som Mexico og Chile kun havde fået ringe militær bistand, men derimod meget økonomisk hjælp. Det måtte forekomme betænkeligt at nedskære militærhjælpen, når det tilsyneladende var den, der gav forbundsfæller. Et karakteristisk udtryk for dette synspunkt var senator Margaret Smiths rapport i marts 1962 efter en rejse i nogle latinamerikanske lande. Hun udtalte her bl. a., at USAs bedste venner i Latinamerika var og blev de militære styrker, og at disse også var de mest effektive modstandere af kommunismen.

Dette var velkendte toner fra USAs Latinamerika-politik i 1950'erne, og de havde langt fra tabt deres tiltrækning. Der er ingen tvivl om, at

stærke kredse inden for det amerikanske militær stadig ser kommunistisk infiltration bag alle former for social uro i Latinamerika og modarbejder den nye politik, fremskridtsalliancen er et udtryk for. Det loft, der i 1959 blev lagt over militærbevillinger til Latinamerika, er for længst sprængt, og bestemmelsen om, at krav om indre sikkerhed ikke kan være basis for militærhjælp, er ligeledes blevet udhulet. Latinamerikanske officerer trænes nu i anti-guerilla krigsførelse både i Panama Kanalzonen og i USA selv.

Også fra anden side er Kennedy-regeringens nye politik blevet mødt med betænkelighed. Det er fra de amerikanske forretningsinteresser. Latinamerika er et vigtigt område for den private investering. Der var i 1950' erne gode investerings- og fortjenstmuligheder, og de direkte investeringer af privat amerikansk kapital voksede fra 1950 til 1959 fra ca. 4,5 milliarder $ til ca. 9 milliarder $.

Men gennem de senere år er investeringsklimaet blevet mindre gunstigt. Som tidligere nævnt blev beskatningen af de amerikanske virksomheder sat op i flere lande, og eksproprieringer fandt sted. Dette i forbindelse med den stigende anti-amerikanisme i almindelighed medførte, at nyinvesteringerne faldt. I 1957 nyinvesteredes således ikke mindre end 1200 mill. $ – dette var ganske vist også helt exceptionelt – men i 1961 kun 140 mill. $ og i 1962 prakisk taget intet.

Det kan under disse forhold ikke undre, at de amerikanske forretningskredse aldeles ikke sympatiserede med Kennedys ønske om at støtte mere reformvenlige politiske partier i Latinamerika. Det var jo netop disse partier, der havde medvirket til at gøre investeringsklimaet mindre gunstigt.

Nationaliseringen af et amerikansk telefonselskab i den brasilianske stat Sao Paolo i februar 1962 blev årsagen til, at loven om bistand til udviklingslandene – meget imod regeringens ønske – fik indføjet den bestemmelse, at bistand skulle standses til ethvert land, der eksproprierede amerikansk ejendom uden øjeblikkelig erstatning i fri konvertibel valuta eller som indførte diskriminerende beskatning af amerikanske virksomheder.

Den amerikanske forretningsverdens syn på alliancen er klart kommet frem i en betænkning, der i februar 1963 blev afgivet af en komité, som handelsministeriet havde nedsat med den opgave at undersøge mulighederne for privat investering. Her fremhævedes det, at alliancen kun kunne lykkes, hvis bistanden var medvirkende til at forøge den private investering, og hvis de latinamerikanske modtagerlande gennemførte foranstaltninger, der var tiltrækkende for privatkapitalen. En mindretalsudtalelse fra repræsentanterne for to store banker og for Standard Oil gik videre endnu, idet den hævdede, at bistand fra regering til regering ikke var tilstrækkeligt, men at den private kapital måtte være hele grundlaget for alliancen. De ønskede derfor, at den amerikanske regering skulle tilbageholde bistand til lande, der ikke var villige til at gennemføre tilfredsstillende vilkår for den

private investering. Man skulle med andre ord anvende alliancens midler som en pression for at opnå det væsentlige – nemlig gunstige investeringsmuligheder.

Det kan jo ikke nægtes, at disse synspunkter er både klare og konsekvente, men de harmonerer ikke rigtig med alliancens oprindelige krav om økonomisk planlægning og sociale reformer. På den anden side står den amerikanske regering ikke stærkt over for kritikken, fordi alliancen hidtil kun har bragt ganske beskedne resultater, både økonomisk og politisk. Kravet om større hensyntagen til private investeringsinteresser bringes derfor frem med stadig større styrke. Senest – og mest betydningsfuldt – er det sket i den såkaldte Clay-rapport fra marts 1963 om amerikansk bistand til udviklingslandene. Rapporten giver ganske vist en forbeholden tilslutning til USAs bistandspolitik, men den understreger kraftigt betydningen af den private sektors medvirken. Specielt om Latinamerika siges det, at staterne her »må opmuntres til at se deres grundlæggende valg mellem totalitære, ineffektive, statskontrollerede samfund og politisk og økonomisk friere systemer«. I sit forslag til udlandsbevillinger var Kennedy stærkt påvirket af denne rapport, og han fremhævede, at økonomisk og social udvikling ikke kunne skabes alene af regeringsorganer, men at »den effektive medvirken af dygtige amerikanske forretningsfolk, særlig i samarbejde med private interesser i udviklingslandene selv« var afgørende.

Det er således tydeligt, at regeringen er i retræten over for forretningsinteressernes krav. Den ændrede linie i den amerikanske bistandspolitik er imidlertid en vanskelighed i samarbejdet med de latinamerikanske lande, hvor man langt fra deler Clay-rapportens synspunkter.

BETÆNKELIGHEDER I LATINAMERIKA OVER FOR ALLIANCEN

Alliancen er af de fleste latinamerikanske lande blevet mødt med en temmelig forbeholden indstilling eller endda direkte modvilje. Der er mange årsager hertil.

For det første er alliancen i alt væsentligt et program for amerikansk bistand til Latinamerika. Selv om visse midler fordeles gennem den Interamerikanske Udviklingsbank, i hvis ledelse latinamerikanere spiller en stor rolle, administreres dog langt den overvejende del gennem Agency for International Development som en del af det ordinære amerikanske bistandsprogram. Med den stærke anti-amerikanisme, der hersker i de fleste latinamerikanske lande, er det helt umuligt for en regering at modtage bistand under alliancen uden samtidig at fastslå sin uafhængighed over for USA.

Et karakteristisk eksempel på hele denne problemstilling har man i den brasilianske præsident João Goularts forhandlinger med den amerikanske regering i april 1962. Goulart udtalte her bl. a., at hvis der ikke skulle

opstå uovervindelige vanskeligheder, måtte fremskridtsalliancen først og fremmest virke i en atmosfære af tillid og gensidig respekt. Bag denne udtalelse lå i realiteten en afvisning af de betingelser, USA havde stillet for at yde et større lån til udvikling af kriseområdet i Nordøst-Brasilien. Forhandlinger herom havde stået på et halvt års tid, og den amerikanske regering havde krævet forskellige former for kontrol med anvendelsen af midlerne. I denne situation var det afgørende for Goulart på den ene side at afvise de amerikanske krav om »indblanding«, men på den anden side at undgå, at låne-tilbudet blev trukket tilbage. Begge dele ville svække hans i forvejen usikre indrepolitiske stilling.

Efter at Goulart i løbet af vinteren kom til at sidde mere sikkert, har han derimod været villig til at acceptere endog temmelig strenge kontrolkrav fra USAs side, som det viste sig ved afsluttelsen af en stor låne-aftale i marts 1963.

Den politiske situation i Chile er et andet eksempel på de problemer, der knytter sig til de latinamerikanske landes forhold til USA og fremskridtsalliancen. Siden 1958 har landet haft en samlingsregering af konservative og centrumspartier. Valget i foråret 1961 styrkede imidlertid oppositionspartierne Den Socialistiske Folkefront (FRAP) og det venstreorienterede Kristelig-Demokratiske Parti (PDC). FRAP har siden arbejdet på et samarbejde med PDC med henblik på at opstille en fælles kandidat til præsidentvalget i 1964. En sådan fælleskandidat ville have store chancer for at blive valgt. Der har imidlertid været mange vanskeligheder med at få samarbejdet mellem FRAP og PDC i stand, og i denne situation ville en klar pro-amerikansk politik fra regeringens side netop kunne blive det, samarbejdet kunne bygges på. Chiles forsigtige holdning over for USA, bl. a. i Cuba-spørgsmålet, har sin forklaring heri.

Nødvendigheden af – eller ønsket om – at demonstrere selvstændighed over for USA er én årsag til den lidt valne indstilling over for fremskridtsalliancen. En anden betænkelighed er, at alliancen i høj grad lægger vægt på bistand til projekter af social karakter i stedet for at angribe et helt andet problem, nemlig udenrigshandelen.

Latinamerika eksporterer ganske overvejende landbrugsprodukter og råvarer. Men desuden er det et fundamentalt træk i eksportstrukturen, at det enkelte land er ganske afhængig af eksport af ganske få råvarer, sådan som nedenstående tabel viser:

Forskellige varers andel i de latinamerikanske landes export 1960.

land	varer	de nævnte varers andel i exporten (%)
Argentina	korn, kød, uld	57
Bolivia	tin	65
Brasilien	kaffe	56
Chile (1959)	kobber	69
Colombia	kaffe, olie	88
Costa Rica	kaffe, bananer	82
Cuba (1959)	sukker	76
Dominikanske republik	sukker, kakao, kaffe	77
Ecuador	bananer, kakao	88
Guatamala	kaffe, bananer	90
Haiti	kaffe	75
Honduras (1959)	bananer, kaffe	70
Mexico	kaffe, bomuld	37
Nicaragua	kaffe, bomuld	72
Panama	bananer	72
Paraguay	kød, træprodukter	48
Peru	kobber, bomuld, sukker	37
Salvador	kaffe, bomuld	86
Uruguay (1959)	uld, kød, huder	86
Venezuela	olie	91
Latinamerika	olie, kaffe, sukker	56

Kilde: Revue économique et sociale, Lausanne, febr. 1962, s. 169.

Ganske kort kan man sige, at denne struktur gør eksportindtægterne – og hermed importmulighederne – stærkt svingende. Det indvirker igen på den økonomiske udvikling, der er helt afhængig af importmulighederne. Hertil kommer et andet forhold. En væsentlig del af statsindtægterne (ifølge beregninger af ECLA mellem 30 % og 60 % i hovedparten af landene) hidrører fra skatter og afgifter på udenrigshandelen, således at også statsbudgettet bliver afhængigt af de svingende eksportindtægter.

Problemerne omkring udenrigshandelen er blevet forstærket gennem de senere år på grund af den meget ugunstige udvikling af bytteforholdet mellem eksport- og importvarerne. En sikring af nogenlunde stabile priser på eksportvarerne er derfor af fundamental betydning for de latinamerikanske lande. Selv om fremskridtsalliancen forudser sådanne stabiliseringsordninger, har USA været meget tilbageholdende på dette punkt, og det

Bytteforholdet i Latinamerikas udenrigshandel.

1951	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
100	109	99	94	92	88	84	83

Kilde: Revue économique et sociale, Lausanne, febr. 1962, s. 71.

har vakt utilfredshed i Latinamerika. Det eneste, der foreløbig er opnået, er en international kaffeaftale i august 1962, men den var under forberedelse allerede inden alliancen trådte i kraft.

ALLIANCENS REFORMKRAV

En afgørende prøve på de latinamerikanske landes forhold til alliancen har været deres stilling til indre reformer. Kravet om reformer er først og fremmest begrundet i ønsket om en mere ligelig fordeling af indkomsterne og af indkomststigningerne. På dette område er der meget at gøre. Den mexikanske økonom I. M. de Navarrete anstillede for nogle år siden en undersøgelse over fordelingen af indkomsterne i Mexico i 1950 og 1957. Hovedresultatet af hendes undersøgelse fremgår af nedenstående tabel:

Fordeling af den personlige indkomst i Mexico på familier, 1950 og 1957.

Antal familier (%)	Gennemsn. mdl. indkomst i 1957-priser (pesos)		1950		1957	
	1950	1957	procent af total-indkomst	akkumu-lerede procenter	procent af total-indokmst	akkumu-lerede procenter
10	247	192	2.7	2.7	1.7	1.7
10	311	304	3.4	6.1	2.7	4.4
10	348	350	3.8	9.9	3.1	7.5
10	403	429	4.4	14.3	3.8	11.3
10	440	485	4.8	19.1	4.3	15.6
10	504	632	5.5	24.6	5.6	21.2
10	641	835	7.0	31.6	7.4	28.6
10	788	1128	8.6	40.2	10.0	38.6
10	989	1658	10.8	51.0	14.7	53.3
10	4607	5423	49.0	100.0	46.7	100.0
Gensnt. mdl. indkomst	916	1128				

Kilde: I. M. de Navarrete: La distribución del ingreso y el desarrollo económico de Mexico, Mexico D. F., 1960, s. 85.

Tabellen viser for det første en meget stærk koncentration af indkomsterne, idet 10 % af familierne har omtrent halvdelen af den samlede indkomst, medens omvendt halvdelen af familierne kun har 15–20 % af indkomstmassen. For det andet viser udviklingen fra 1950 til 1957 et ganske klart træk. Gennemsnitsindkomsten steg i denne periode med ca. 23 %, men denne stigning falder praktisk talt udelukkende på de øvre indtægtsgrupper. I de nedre grupper er indkomsterne nærmest uforandret, og de to laveste grupper har endda en mindre månedlig indkomst i 1957 end i 1950.

Under den stærke økonomiske ekspansion, Mexico gennemgik i 1950'erne, var afstanden mellem rig og fattig med andre ord blevet endnu større end tidligere. Hvorledes forholdene stiller sig i andre lande, har man ikke nøjere kendskab til, men der er intet, der tyder på, at de skulle være bedre. Størsteparten af de latinamerikanske befolkninger har ikke mærket noget til økonomisk fremgang.

For USA måtte det være nærliggende at sætte dette forhold i forbindelse med den stigende sociale uro og politiske spænding i Latinamerika, og det blev derfor et afgørende krav i fremskridtsalliancen, at der gennemførtes reformer, som kunne sikre en mere ligelig indkomstfordeling.

Der var særlig to områder, hvor reformer fandtes påkrævet. Det første var jordbesiddelsen. Hovedparten af Latinamerikas landbrugsjord ejes af storgodser, og koncentrationen i jordbesiddelsen er større end i nogen anden verdensdel. Ved siden af disse storgodser, der for det meste drives ganske extensivt, findes utallige småbrug, hvis brugere har en meget lav levestandard og praktisk talt ingen mulighed for at forbedre den. Med den centrale placering, landbruget har i Latinamerika, er jordreformer en væsentlig forudsætning for en forbedring af befolkningens levestandard.

Anslået fordeling af jordbrug i Latinamerika, omkr. 1950.

brugsstørrelse ha	antal brug %	areal %
0– 20	72.6	3.7
20– 100	18.0	8.4
100–1000	7.9	23.0
over 1000	1.5	64.9
	100.0	100.0

Kilde: A. O. Hirschman: Latin American Issues, 1961, s. 165.

Det andet område er beskatningen. Indkomstbeskatningen er en relativ lille del af skatteindtægterne, men desuden er progressionen i de fleste lande ganske svag, og skatteunddragelse er let. Også her måtte reformer kunne medvirke til en indkomstudjævning.

REFORMKRAVENES SKÆBNE

Der er da også i forskellige af landene fremkommet adskillige reformforslag. Men i realitetsbehandlingen af forslagene er det lykkedes de konservative kræfter at sætte en stærk bremse på, således at mange forslag slet ikke er blevet ført ud i livet, mens andre er blevet stærkt beskåret, inden de blev vedtaget. Et par eksempler kan belyse problemerne.

Colombia er et af de lande, USA satte størst forhåbning til ved gen-

nemførelsen af alliancen. Som det første land forelagde Colombia en 10-årig udviklingsplan, der fik en meget positiv modtagelse af alliancens »vise mænd«. Samtidig er en lov om jordreform blevet vedtaget, og den vandt også stor anerkendelse. Men sidste sommer, inden de nye foranstaltninger kunne begynde at virke, trådte deres ophavsmand, den liberale præsident Lleras Camargo tilbage og blev afløst af den konservative Guillermo Léon Valencia. Hermed gik reformarbejdet i stå, og jordreformen er aldrig blevet realiseret.

Også Chile har påbegyndt reformer. Under indtryk af oppositionens styrkelse ved valgene i foråret 1961 blev et jordreformforslag fremlagt. Behandlingen i kongressens to kamre blev imidlertid trukket ud meget længe, og da jordreformen endelig blev vedtaget i august 1962, var der blevet tilføjet så mange dispensationsordninger, at lovens betydning er blevet ringe. En skattereform er det gået på samme måde. Alliancens »vise mænd« udtalte sig da også med stort forbehold om de chilenske love, som de ikke fandt effektive nok.

Flere centralamerikanske republikker har prøvet at gennemføre reformer, men det har rejst en kraftig reaktion. I El Salvador gennemførtes således en ny skattelov omtrent samtidig med, at fremskridtsalliancen trådte i kraft. Loven affødte stærke protester, især fra kaffeplantageejerne, som hævdede, at alliancens krav om reformer var indblanding i landets indre anliggender – et argument, der også er brugt i andre lande. Allerede få måneder senere måtte regeringen da lempe skatteloven.

Eksempler på sådanne udvandede reformer kunne der nævnes mange flere af. Selv om der i enkelte lande er gjort en vis begyndelse, må man som helhed sige, at alliancens krav om reformer ikke er blevet imødekommet.

Spørger man om årsagen hertil, kan det vel siges, at USA med alliancen har prøvet at frigøre sig fra sin traditionelle forbindelse med de konservative grupper og har søgt at appellere til den stadig større »middelstand«. Det har støttet middelstandspartier som de liberale i Colombia, den demokratiske aktion i Venezuela, apra-partiet i Peru og den nationalrevolutionære bevægelse i Bolivia, selv om flere af disse partier ikke har været særlig USA-venlige. Ved kravet om reformer håbede man utvivlsomt fra USAs side at imødekomme ønsker fra denne »middelstand«.

Det er også rigtigt, at middelstandspartierne tidligere gik stærkt ind for reformer af samme art som dem, fremskridtsalliancen nu forlanger. Men gennem de seneste år er disse partier blevet væsentlig mere konservative. De har fået andel i regeringsmagten, og middelstanden har også på mange andre områder fået andel i den gamle overklasses privilegier, og det har kølnet reformiveren betydeligt af. Det er derfor en misforståelse at tro, at modstanden mod reformerne er begrænset til en fåtallig overklasse af gods-

ejere, den rækker langt ind i den såkaldte middelstand. Dette er også forklaringen på, at reformbestræbelserne har kunnet bremses så effektivt som tilfældet har været.

Der er således ikke meget tilbage af den optimisme, der gjorde sig gældende ved alliancens vedtagelse for to år siden. I USA er den blevet mødt med en stigende skepsis og kritik, som regeringen ikke står stærkt overfor. De latinamerikanske lande har ikke været særlig villige til at acceptere de krav, alliancen stiller. Til gengæld kritiserer de alliancens struktur og ønsker bl. a. en større indflydelse på fordelingen af midlerne. Dette er blevet stærkt fremhævet af de to tidligere præsidenter, Lleras Camargo fra Colombia og Juscelino Kubitschek fra Brasilien, i deres rapporter om alliancen til OAS for nylig. De anfører, at alliancen i det væsentlige består af en række ukoordinerede, bilaterale bistandsaftaler mellem USA og de enkelte latinamerikanske lande og mener, at den herved har fået karakter af et ensidigt, politisk initiativ fra USA – en slags »neo-kolonialisme«. Derfor foreslår de oprettelse af en Interamerikansk Udviklingskommission, bestående af fem latinamerikanske repræsentanter og én fra USA, der skal lægge en samlet plan for bistandsprogrammerne. Hvorvidt USA er villig til at beskære sin indflydelse på fordelingen af midlerne, er dog ganske uklart.

Et andet afgørende punkt er spørgsmålet om offentlig contra privat virksomhed under bistandsprogrammerne. Som før nævnt er man i USA inde på en styrkelse af den private sektor, men de fleste latinamerikanske lande finder forøgelse af den offentlige sektors virksomhed langt mere nødvendig, og de støttes her ikke mindst af FNs økonomiske kommission for Latinamerika.

Meget i hele debatten er ikke nye problemer, men er simpelthen en klaring af fundamentale uoverensstemmelser mellem synspunkterne i USA og Latinamerika. De afslører, at USA med sit forsøg på en ny politik over for Latinamerika har sat sig mellem to stole. Det har stødt sine traditionelle forbundsfæller fra sig, men har ikke formået at vinde nye.

LITTERATUR

Bibliografier

Udførligst er *Handbook of Latin American Studies,* der udgives årligt af University of Florida. En værdifuld oversigt over den engelsk-sprogede litteratur, herunder også tidsskriftartikler, findes i *R. A. Humphreys: Latin American History. A Guide to the Literature in English,* London 1958.

Økonomi

Siden 1949 har ECLA, Forenede Nationers økonomiske kommission for Latinamerika udgivet *Economic Survey of Latin America,* der suppleres med *Economic Bulletin for Latin America;* foruden oversigter over den økonomiske udvikling bringes analyser af

enkeltproblemer i de latinamerikanske landes økonomi. En ret summarisk fremstilling af de økonomiske forhold er *F. Benham & H. A. Holley: A Short Introduction to the Economy of Latin America,* London 1960. *A. O. Hirschman (ed.): Latin American Issues. Essays and Comments,* New York 1961, indeholder analyser af forskellige økonomiske problemer, bl. a. inflationsproblemet, de økonomiske integrationsbestræbelser og jordreformspørgsmålet. Dette sidste behandles også i *Agrarian Reform in Latin America,* Chatham House Memoranda, nov. 1962.

Befolkningsforhold og sociale problemer

Social Change in Latin America today, New York 1960, behandler de sociale omvæltninger, bl. a. med henblik på virkningerne af den amerikanske bistand. En række befolkningsmæssige forhold omtales i *Kingsley Davis (ed.): A Crowding Hemisphere: Population Change in the Americas,* Philadelphia 1958 (Annals of the American Association of Political and Social Science, vol. 316).

Politiske forhold

Robert N. Burr (ed.): Latin America's Nationalistic Revolutions, Philadelphia 1961 (Annals of the American Academy of Political and Social Science, vol. 334) behandler de forskellige faktorer i de senere års revolutioner (fx. nationalismen, mellemklassens vækst, militærets og arbejderorganisationernes stilling). *John J. Johnson: Political Change in Latin America. The Emergence of the Middle Sectors,* Standford 1958 (Standford Studies in History, Economics and Political Science, vol. 15) påviser mellemgruppernes stigende politiske betydning siden århundredskiftet. Det meget vigtige spørgsmål om militærets stilling i den politiske udvikling behandles i *Edwin Lieuwen: Arms and Politics in Latin America,* rev. ed. New York 1961. De forskellige militærregimers fald i slutningen af 1950erne gennemgås i *Charles O. Porter & Robert J. Alexander: The Struggle for Democracy in Latin America,* New York 1961, dog ikke særlig tilfredsstillende.

Latinamerika og USA

Et standardværk er *J. Lloyd Mecham: The United States and Inter-American Security 1889–1960,* Austin 1961. De aktuelle problemer drøftes i *Adolf B. Berle: Latin America: Diplomacy and Reality,* New York 1962, som er et forsvar for den nuværende USA-politik, men med ret overfladiske vurderinger af den politiske situation i Latinamerika. Hovedafsnittet i *Herbert L. Matthews (ed.): The United States and Latin America,* red. ed. Eaglewood Cliffs 1963, er et lidt traditionelt forsvar for USAs politik over for Latinamerika siden Monroe-doktrinen, skrevet af Matthews selv.

Tidsskrifter

Hispanic American Report, der udgives månedligt af Stanford University, indeholder fortrinlige oversigter over de løbende begivenheder i alle latinamerikanske lande, baseret først og fremmest på den latinamerikanske presses oplysninger og kommentarer. *Inter-American Economic Affairs,* Washington, behandler aktuelle økonomiske og politiske problemer, men bidragene er af meget forskellig kvalitet.